

ข้อมูลพื้นฐานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงลุ่มน้ำปิงตอนบนบ้านปางมะโอ ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติความเป็นมา

พื้นที่บ้านปางมะโอในปัจจุบันแต่เดิมเป็นพื้นที่ป่า ไม่มีบ้านเรือนที่คงทนถาวร ต่อมาชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะซึ่งอาศัยอยู่ที่บ้านห้วยโจ้และกาแดดได้เข้ามาปลูกเมี่ยงเพื่อนำไปบริโภค ซึ่งจะมีการสร้างที่พักหรือกระท่อมไว้ เรียกว่า “ปาง” หรือ ปาง หลังจากนั้นชาวบ้านพื้นราบและคนเมืองซึ่งมาจากอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ได้เข้ามาซื้อสวนเมี่ยงจากชาว

ลัวะ และได้ตั้งถิ่นฐานอย่างคงทนถาวรขึ้น ต่อมาจึงชักชวนญาติมิตรเข้ามาอาศัยจำนวนมากขึ้นและสามารถก่อตั้งเป็นหมู่บ้านได้ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ที่ มา ของ ชื่อหมู่บ้าน คำว่า “ปางมะโอ” สันนิษฐานมาจาก ๒ คำ คือ “ปาง” มาจากที่เคยมีชาวลัวะเข้ามาตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ก่อน ซึ่งเรียกที่ตั้งที่อยู่อาศัยอย่าง

ไม่ถาวรนี้ว่า “ปาง” หรือ “ปาง” และคำที่ ๒ มาจากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ที่บอกว่าครุบาทวีชัยได้มาสร้างพระธาตุโดยนำลูกส้มโอทองคำหรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “มะโอคำ” ตามภาษาพื้นเมืองมาฝังไว้บริเวณใต้พระธาตุต่อมาคำว่า “มะโอคำ” จึงเพี้ยนมาเป็นหมู่บ้านปางมะโอ หมู่บ้านปางมะโอได้มีการผสมผสานของกลุ่มคนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยซึ่งเป็นชาวลัวะในพื้นที่ใกล้เคียง

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ มูลนิธิโครงการหลวงได้สนับสนุนให้การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย ดำเนินการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยการปลูกหญ้าแฝกร่วมกับชุมชนในท้องถิ่นตามโครงการปลูกหญ้าแฝกเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาส ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี และได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงดำเนินงานพัฒนาการเกษตรควบคู่กับการปลูกแฝกเพื่อสนับสนุนให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงตอนบนครอบคลุมหมู่บ้านในอำเภอเชียงดาว ต่อมาสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูงได้หารือร่วมกับชุมชนและโครงการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่รับผิดชอบในการดำเนินโครงการปลูกหญ้าแฝกร่วมกับ ปตท. โดยได้คัดเลือกหมู่บ้านปางมะโอซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเขตพื้นที่สูง ซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๑,๒๐๐ เมตร เกษตรกรมีความยากจน และผลผลิตทางการเกษตรต่ำ โดยได้ตกลงที่จะร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงชุมชนในการดำเนินงานการพัฒนาโดยนำองค์ความรู้จากโครงการหลวงไปถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมในพื้นที่ดังกล่าว

สภาพทั่วไป

ขนาดที่ตั้ง

พื้นที่หมู่บ้านปางมะโอ ตั้งอยู่หมู่ที่ ๙ ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ห่างจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ๗๔ กิโลเมตร บริเวณเส้นรุ้ง ๙๘๐ องศา ๕๔ ลิปดาตะวันออกและเส้นแวงที่ ๑๙ องศา ๑๖ ลิปดาเหนือ

โดยมีหมู่บ้านปางมะโอเป็นหมู่บ้านหลักมีหมู่บ้านบริวารหรือหย่อมบ้าน ๗ หย่อมบ้าน ประกอบไปด้วย บ้านปางมะโอ บ้านปางกลาง บ้านปางใหม่ บ้านปางโน บ้านปางสามสบ บ้านห้วยเฮี้ย และบ้านห้วยแก่ง ส่วนใหญ่เป็นชุมชนชาวไทยพื้นราบ มีภาษาคำเมืองเป็นภาษาหลัก ชุมชนป่าเมี่ยงปางมะโอ มีอาณาเขตการปกครองดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ บ้านป่าเมี่ยงแม่ซ้าย ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดกับ บ้านห้วยตาด ตำบลอินทิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านลาหู่ปางยายสุข ตำบลอินทิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดกับบ้านปางหก ตำบลอินทิล อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

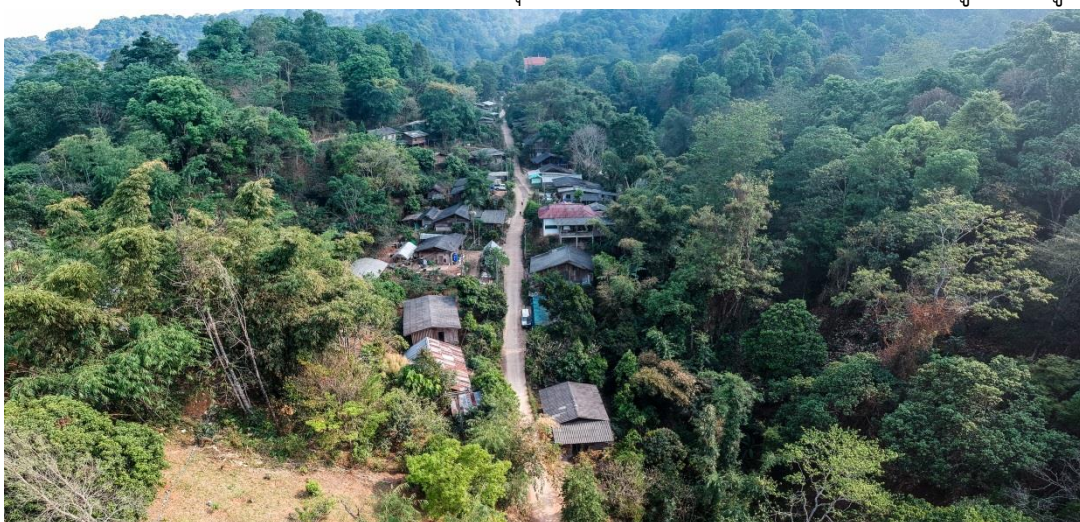
หมู่บ้านปางมะโอมีพื้นที่ทั้งสิ้น ๑๕.๒๑ ตารางกิโลเมตร คิดเป็น ๙,๕๐๔.๕๘ ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ

ระดับความสูง หมู่บ้านปางมะโอตั้งอยู่บริเวณระหว่างหุบเขา ร้างห้วย และเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนสูงประมาณ ๗๕๐-๑,๓๐๐ เมตร ขึ้นไปจากระดับน้ำทะเลปานกลาง เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์มาก เมื่อมองในระดับพื้นที่ลุ่มน้ำจะอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำแก่งปันเต ซึ่งมีพื้นที่ ๑๕.๒๑ ตารางกิโลเมตร คิดเป็น ๙,๕๐๔.๕๘ ไร่ มีระดับความสูงตั้งแต่ ๔๐๐ - ๑,๕๐๐ เมตร โดยจะมีระดับความสูงที่สุดทางด้านทิศตะวันตกและค่อย ๆ ลาดลงไปทางทิศตะวันออกของพื้นที่ลุ่มน้ำ

ระดับความลาดชันของพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงลุ่มน้ำปิงตอนบนบ้านปางมะโอมีลักษณะสูงชันถึงสูงชันมาก มีพื้นที่คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๔๐ และร้อยละ ๓๕.๘๖ และมีพื้นที่ราบเรียบ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๙๕

ลักษณะดิน

พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงลุ่มน้ำปิงตอนบนบ้านปางมะโอ มีลักษณะดินจัดอยู่ในกลุ่มดินดอยปุย (Doi Pui Series) เป็นพวก Reddish-Brown Latosols มีความเป็นดินเป็นกรดปานกลาง เปอร์เซ็นต์ของอินทรีย์วัตถุสูง ฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมที่นำไปใช้ประโยชน์ได้อยู่ในปริมาณต่ำ การเกาะยึดเม็ดดินค่อนข้างต่ำ เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ขนาดของเม็ดดินปานกลาง ซึ่งเป็นดินที่ง่ายต่อการพังทลาย

ลักษณะภูมิอากาศ

เนื่องจากบริเวณหมู่บ้านปางมะโอไม่มีข้อมูลภูมิอากาศ และการตรวจวัดปริมาณน้ำฝน จึงใช้ข้อมูลสภาพอากาศของสถานีวิจัยลุ่มน้ำดอยเชียงดาว ในปี ๒๕๓๓-๒๕๔๓ เป็นข้อมูลพื้นฐานพบว่าอุณหภูมิ

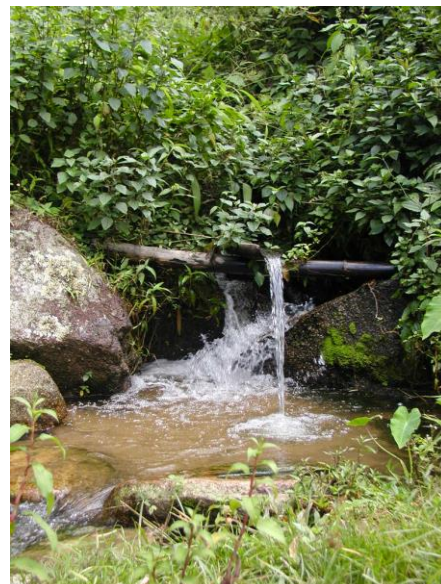
เฉลี่ยตลอดปีประมาณ ๒๐ องศาเซลเซียส เฉลี่ยสูงสุดในเดือนเมษายน ประมาณ ๓๔ องศาเซลเซียส และต่ำสุด ในเดือนมกราคมประมาณ ๔ องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๑,๗๒๔ มิลลิเมตรต่อปี โดยระยะที่ฝนตกสูงสุดเฉลี่ยในเดือนกันยายนประมาณ ๓๑๕ มิลลิเมตร บ้านปางมะโอมีฤดูฝนที่ยาวนานระยะเวลาประมาณ ๙ เดือน โดยเริ่มกลางเดือนมีนาคมถึงพฤศจิกายน ซึ่งเกิดจากอิทธิพลอากาศในท้องถิ่น อิทธิพลพายุโซนร้อนจากทะเลจีนใต้ และมหาสมุทรอินเดีย ในช่วงปลายฤดูฝน มีฝนตกเนื่องจากความกดอากาศต่ำและอากาศเย็นจากจีน กระทบอากาศร้อน จึงมีฝนกระจายทั่วทั้งพื้นที่ ส่วนฤดูหนาวต่อจากฤดูฝนได้รับความหนาวเย็นจากจีน กระทบอากาศร้อน จึงมีฝนกระจายทั่วทั้งพื้นที่ ส่วน

ฤดูหนาวต่อจากฤดูฝนได้รับความหนาวเย็นจากไซบีเรีย ทำให้อากาศหนาวจนถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ และเริ่มฤดูร้อนในเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นสาเหตุการตกของฝนที่ยาวนานและปริมาณมาก

แหล่งน้ำที่สำคัญของโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงลุ่มน้ำปิงตอนบนบ้านปางมะโอ

แหล่งน้ำธรรมชาติ

แหล่งน้ำหลักในเขตพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบนบ้านปางมะโอ คือ ห้วยแก่งปันเต้า เป็นแหล่งน้ำผิวดิน มีต้นกำเนิดจากห้วยขนาดเล็กทางภูเขาด้านทิศตะวันตก ลำห้วยมีทิศการไหลไปทางทิศตะวันออก จำนวน ๓ สาย โดยผ่านกลุ่มบ้านปางหลวง ปางกลาง ปางโน ซึ่งเป็นบ้านย่อยของหมู่บ้านปางมะโอ ห้วยทั้งสามสายนั้นได้ไหลมาบรรจบกันที่ ปางสามสบ และไหลลงสู่ห้วยแก่งปันเต้าก่อนไหลลงสู่แม่น้ำปิงทางทิศตะวันออก

ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ พื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงลุ่มน้ำปิงตอนบ้านปางมะโอส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น ๒ คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๒๖ รองลงมาเป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น ๑A ร้อยละ ๓๓.๒๗

ป่าไม้

พื้นที่ป่าไม้ในโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงลุ่มน้ำปิงตอนบนบ้านปางมะโอ ปัจจุบันมีจำนวนประมาณ ๙,๑๐๐ ไร่ โดยแบ่งเป็นป่าชุมชน ๔,๕๕๐ ไร่ หรือ ร้อยละ ๕๐ ป่าใช้สอย ๑,๐๐๐ ไร่ หรือร้อยละ ๑๐.๙๘ และป่าอนุรักษ์ ๓,๕๕๐ ไร่ หรือ ร้อยละ ๓๙.๐๒ ของพื้นที่ป่าทั้งหมดตามลำดับ ชุมชนบ้านปางมะโอ มีการดูแลรักษาป่าไม้เป็นอย่างดี โดยได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๖ และรางวัลโครงการส่งเสริมและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๙ จากกรมอุทยาน สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การคมนาคม

การคมนาคมในปัจจุบันยังไม่มีรถโดยสารถึงหมู่บ้าน เดินทางจากเชียงใหม่โดยใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๑๐๗ (ถนนเชียงใหม่-ฝาง) ถึงกิโลเมตรที่ ๖๒ และแยกขึ้นภูเขาด้านซ้ายบริเวณบ้านแก่งปันเต้า ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร ไปตามเส้นทางลำลองดินและซีเมนต์สลับกัน บางแห่งเป็นทางชันยาวชันหักศอกและมีหุบเหวต้องใช้ความระมัดระวังในการขับขี่ จากสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ถึงโครงการขยายผลโครงการหลวงปางมะโอ ตั้งอยู่ที่บ้านปางมะโอ ใช้เวลาเดินทาง ๑ ชั่วโมง ๓๗ นาที (ระยะทาง ๗๖.๓ กิโลเมตร)

โครงสร้างพื้นฐาน

- ถนน เป็น ถนนคอนกรีตเสริมเหล็กแยกจากถนนทางหลวงหมายเลข ๑๐๗ กว้าง ๔ เมตร

- ไฟฟ้า มีใช้ทุกครัวเรือน

- น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตรใช้น้ำจากแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ มักประสบปัญหาเวลาฝนตกจะเกิดตะกอนทำให้น้ำขุ่นต้องการระบบประปาหมู่บ้านที่ถูกสุขอนามัย ในฤดูแล้งน้ำขาดแคลน

- โทรศัพท์ มีเฉพาะโทรศัพท์เคลื่อนที่ส่วนบุคคลประมาณ ๕๐ เครื่อง และในพื้นที่หมู่บ้านเป็นพื้นที่อับสัญญาณ ไม่สามารถรับโทรศัพท์ได้โดยทั่วไป

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ประชากร

ในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ มีจำนวน ๖ หมู่บ้านมีจำนวนครัวเรือน ๔๒๒ ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๑,๓๖๓ คน

บ้าน	หมู่ที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร
ปางมะโอ	๙	๖๓	๑๖๐
แม่แมะ	๑๑	๙๒	๒๔๔
ปางห้วยตาด	๑๒	๕๘	๒๕๖
แม่ซ้าย	๑๓	๒๖	๖๕
ปางเวียงดง	๑๕	๓๕	๘๘
ปางกีด	๑๖	๑๓๗	๕๕๐
รวม		๔๑๑	๑,๓๖๓

ผู้นำชุมชน

นายอินทร ใจระวัง

ผู้ใหญ่บ้าน

การศึกษา

ประชากรบ้านปางมะโอมีการศึกษา โดยเฉลี่ยอยู่ที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ต่ำสุดคือไม่รู้หนังสือ สูงสุดระดับปริญญาโท มีโรงเรียนชั้นประถมศึกษา ๑ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านปางมะโอซึ่งมีการเรียนการสอนตั้งแต่ ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

การสาธารณสุข

ประชากรหมู่บ้านปางมะโอใช้บริการสถานีอนามัยสบอ้อ ตำบลแม่นะ ซึ่งห่างจากหมู่บ้านประมาณ ๑๖ กิโลเมตร และโรงพยาบาลเชียงดาว

การประกอบอาชีพ

อาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนอาชีพรอง ได้แก่ การประกอบอาชีพรับจ้าง

สภาพการเกษตร คือ การทำสวนเมี่ยงเป็นพืชหลัก มีระบบการเพาะปลูกผสมผสานแบบวนเกษตร การทำสวนเมี่ยง ต้นเมี่ยงหรือต้นชา หรือใบชาที่เราานิยมบริโภคกัน ภาษาท้องถิ่นทางภาคเหนือเรียกว่า เมี่ยง ลักษณะของเมี่ยงเป็นไม้ยืนต้น ใบจะเป็นส่วนสำคัญที่นำมาหมักเป็นเมี่ยง หรือตากแห้งเป็นใบชา นอกจากจะเป็นรายได้ที่เกิดจากใบแล้ว ส่วนยอดและใบอ่อนของเมี่ยงสามารถนำมาปรุงเป็นอาหาร เช่น การทำลำเมี่ยง หรือยำเมี่ยง เป็นต้น

นอกจากนั้นมีการปลูกลิ้นจี่ ส้มโอ กาแฟ และมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคที่เหลือขาย ได้แก่ ไก่ หมู กบ ปลา ปลูกดอก ฝรั่ง

ปฏิทินการทำเกษตรบ้านปางมะโอ

เก็บเมี่ยง	เก็บพิน และจักตอก เดือน มกราคม-เมษายน
ชาอัสสัม	เดือนมกราคม, พฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม
กาแฟ	เดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ และธันวาคม
ผักเหือด	เดือนสิงหาคมถึงพฤศจิกายน
เสาวรส	เดือนมกราคม, มิถุนายนถึงธันวาคม

รายได้

ประชากรหมู่บ้านปางมะโอมีรายได้เฉลี่ย ๑๕,๙๑๗.๓๖ บาทต่อปีต่อคน เฉลี่ยครัวเรือนละ ๔๘,๑๐๕.๘๐ บาทต่อปี (ข้อมูลจากการสำรวจของ สวพส พ.ศ. ๒๕๕๐) (รอปรับข้อมูลจากโครงการสำรวจประชากร/ภูมิสังคมของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อีกครั้งหนึ่ง)

การถือครองที่ดิน

การถือครองที่ดินเกษตรกรบ้านปางมะโอ พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่มีใบ สค ๑ แต่ที่อยู่อาศัยไม่มีเอกสารสิทธิ์

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากการสำรวจการใช้ที่ดินปัจจุบันของพื้นที่โครงการด้วยภาพถ่ายดาวเทียม Landsat ปี ๒๕๔๗ พบว่ามีพื้นที่ทั้งสิ้น ๑๕.๒๑ ตารางกิโลเมตร หรือ ๙,๕๐๔.๕๘ ไร่ เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในป่า ไม่มีการปลูกพืชไร่ และข้าว ดังนั้นจึงสามารถจำแนกการใช้ที่ดินออกเป็น ๓ ส่วนดังนี้คือ ป่าดิบเขา ๔,๕๙๖ ไร่ ร้อยละ ๔๘.๓๖ ป่าเบญจพรรณ ๔,๔๗๘.๑๒ ไร่ ร้อยละ ๔๗.๑๒ พื้นที่การเกษตรหรือหมู่บ้าน ๔๓๐.๓๐ ไร่ หรือร้อยละ ๔.๕๓

จำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน

พืชพรรณธรรมชาติ	พื้นที่		ร้อยละ
	ตารางกิโลเมตร	ไร่	
ป่าดิบเขา	๗.๓๕	๔,๕๙๖.๑๕	๔๘.๓๖
ป่าเต็งรัง/ป่าเบญจพรรณ	๗.๑๖	๔,๔๗๘.๑๒	๔๗.๑๒
พื้นที่เกษตร/หมู่บ้าน	๐.๖๙	๔๓๐.๓๐	๔.๕๓
รวม	๑๕.๒๑	๙,๕๐๔.๕๘	๑๐๐.๐๐

แหล่งเงินทุน

ประชากรหมู่บ้านปางมะโออาศัยแหล่งเงินทุนจาก ธนาคารเพื่อการเกษตร บริษัทเอกชน และใช้เงินทุนของตนเอง

การรวมกลุ่มของเกษตรกร

เกษตรกรจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ก่อนโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงจะเข้ามาทำงานส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเพื่อสวัสดิการ ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มด้านอาชีพ ๑ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้เลี้ยงวัว โดยจำนวนวัวของกลุ่มมีประมาณ ๕๐ ตัว หลังจากที่ได้โครงการขยายผลโครงการหลวงลุ่มน้ำปิงตอนบนบ้านปางมะโอเข้ามาได้มีการจัดตั้งอีก ๖ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ปลูกกาแฟ กลุ่มผู้ปลูกเสาวรสหวาน กลุ่มอ่อมทรัพย์ กลุ่มแปรรูปสมุนไพร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

และกลุ่มธนาคารต้นไม้

ผลผลิตทางการเกษตร

สภาพการเกษตรของหมู่บ้านปางมะโอ คือ การทำสวนเมี่ยงเป็นพืชหลัก มีระบบการเพาะปลูกผสมผสานแบบวนเกษตร การทำสวนเมี่ยง ต้นเมี่ยงหรือต้นชา หรือใบชาที่เราานิยมบริโภคกัน ภาษาท้องถิ่นทางภาคเหนือเรียกว่า เมี่ยง ลักษณะของเมี่ยงเป็นไม้ยืนต้น ใบจะเป็นส่วนสำคัญที่นำมาหมักเป็นเมี่ยง หรือตากแห้งเป็นใบชานอกจากจะเป็นรายได้ที่เกิดจากใบแล้ว ส่วนยอดและใบอ่อนของเมี่ยงสามารถนำมาปรุงเป็นอาหาร เช่น การทำส้าเมี่ยง หรือยำเมี่ยง เป็นต้น นอกจากนั้นมีการปลูกลิ้นจี่ ส้มโอ และกาแฟเล็กน้อย และมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคที่เหลือขาย ได้แก่ วัว ไก่ หมู

แหล่งท่องเที่ยว

ไม่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ อย่างไรก็ตามมีน้ำตก มีแหล่งไม้ป้อตอง เป็นไม้ยืนต้นโตเร็ว มีดอกสีส้ม ออกดอกนานช่วงเดือนมกราคม – มีนาคม และทิวทัศน์ทางธรรมชาติที่สวยงามหลายแห่งที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก

ปัญหา อุปสรรค และศักยภาพของชุมชนบ้านปางมะโอ

ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนา ของหมู่บ้านปางมะโอ แบ่งเป็น ๓ ด้านดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหา เกษตรกรบ้านปางมะโอมีอาชีพหลัก คือ การทำสวนเมี่ยง รายได้จากเมี่ยงตกต่ำ เนื่องจากผลผลิตไม่เป็นที่นิยมของตลาดและผู้บริโภค รวมถึงผลผลิตส้มโอ ลิ้นจี่ และกาแฟอราบิก้ามีคุณภาพต่ำเนื่องจากขาดเทคโนโลยีในการปลูกและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว ส่วนการเลี้ยงวัวในพื้นที่ประสบปัญหาการขาดแคลนแหล่งอาหาร และไม่มีพื้นที่ที่จะเป็นแหล่งอาหารในฤดูแล้ง

ความต้องการ เกษตรกรยังต้องการคงอาชีพการทำเมี่ยงไว้และเพิ่มมูลค่าของพืชดั้งเดิมของท้องถิ่น คือ เมี่ยง โดยการแปรรูปเมี่ยงให้เป็นชาเขียว ชาจีน ชาน้ำมัน ชาประดับ หรือใช้ประโยชน์จากเมี่ยงในรูปแบบอื่น ๆ และการปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้นเพื่อการใช้ประโยชน์ในระยะยาวและปลูกพืชอาหาร เพื่อหมุนเวียนการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่สวนเมี่ยง เช่น ไม้ผล กาแฟอราบิก้า โดยการปลูกเป็นพืชแซมในสวนเมี่ยง เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน และให้ความรู้ในการปรับปรุงคุณภาพการผลิตไม้ผลและกาแฟอราบิก้า เป็นต้น การให้ความรู้เรื่องการปลูกพืชอินทรีย์ และการท่องเที่ยวทางเลือก เป็นต้น รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาการปลูกพืชอาหารสัตว์ การส่งเสริมอาชีพนอกภาคเกษตร เช่น งานหัตถกรรม

ด้านสังคม

ปัญหา เกษตรกรบ้านปางมะโอมีรายจ่ายมากกว่ารายรับ มีหนี้สินมาก ซึ่งเกิดจากราคาผลผลิตต่ำ แต่ค่าครองชีพสูงขึ้น รวมถึงมีภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษาบุตร และโรงเรียนขาดแคลนอาคารและอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการศึกษา

ความต้องการ ชุมชนแสดงความต้องการที่จะร่วมมือในการลดค่าใช้จ่ายโดยการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อการควบคุมรายรับ-รายจ่าย และนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ รวมทั้งต้องการการจัดระบบสวัสดิการต่างๆ และการจัดหาแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำ

ด้านสิ่งแวดล้อมและปัจจัยพื้นฐาน

ปัญหา หมู่บ้านปางมะโอมีปัญหาการขาดแคลนน้ำและแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง และคุณภาพน้ำในการบริโภคไม่สะอาด เนื่องจากยังไม่มีระบบน้ำประปาหมู่บ้านที่ถูกสุขลักษณะ เส้นทางคมนาคมระหว่างหมู่บ้านบวราคมค่อนข้างลำบาก และมีการบุกรุกทำลายป่าโดยชุมชนภายนอก รวมถึงพื้นที่มีอัตราการชะล้างพังทลายของดินสูงบริเวณลาดชัน

ความต้องการ ชุมชนต้องการให้รัฐสนับสนุนการพัฒนาระบบการจัดการน้ำและแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ระบบประปาหมู่บ้านที่ถูกสุขลักษณะทั้งในส่วนของน้ำผิวดินหรือน้ำบาดาล และน้ำเพื่อการเกษตรที่มีประสิทธิภาพและมีการกระจายน้ำได้อย่างทั่วถึง การปรับปรุงถนนให้สามารถใช้ได้ตลอดปี ต้องการความชัดเจนเกี่ยวกับขอบเขตการใช้ที่ดินระหว่างที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน และป่า ต้องการให้หน่วยงานควบคุมการบุกรุกพื้นที่จากชุมชนภายนอก รวมถึงการอนุรักษ์ดินและน้ำ และการปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

ศักยภาพของการพัฒนา

ชุมชนบ้านปางมะโอมีการดูแลรักษาป่าร่วมกันเป็นอย่างดี ประกอบอาชีพทำสวนเมี่ยงเป็นหลัก มีการใช้พื้นที่ในการเกษตรเชิงอนุรักษ์ พื้นที่ป่าจำนวนกว่า ๙,๑๐๐ ไร่ มีสภาพที่อุดมสมบูรณ์โดยชุมชนมีการดูแลรักษาป่าเป็นอย่างดี โดยได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว จาก ปตท. และรางวัลโครงการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ป่าอนุรักษ์จากกรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช

แนวทางการพัฒนาและจุดเน้นการพัฒนา

๑. การส่งเสริมอาชีพการเกษตรในระบบวนเกษตรเพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชน (Food Bank, เมี่ยง)
๒. การส่งเสริมการปลูกกาแฟ และผลักดันกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน
๓. การส่งเสริมการปลูกไม้ผลเมืองหนาว ไม้ผลกึ่งหนาว และพืชท้องถิ่น

ผู้ปฏิบัติงาน

นายอดิเรก อินทะพองคำ	ผู้จัดการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงกลุ่มลุ่มน้ำปิงตอนบนและแม่กลอง
นายอนนท์ ยอดญาติไทย	ผู้ช่วยผู้จัดการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงกลุ่มลุ่มน้ำปิงตอนบนและแม่กลอง
นายสมนึก บุญเกิด	เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ
นางสาวจิรนนท์ ยะมะโน	เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ

คำสั่งจังหวัดเชียงใหม่

เลขที่ 1927/2549

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานโครงการขยายผลโครงการหลวงในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

เพื่อให้การดำเนินงานในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงในการพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวเขาและฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำลำธาร โดยการนำองค์ความรู้จากโครงการหลวงไปปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสภาพของสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงาน ต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง จึงแต่งตั้งคณะทำงานโครงการขยายผลโครงการหลวงในพื้นที่ลุ่มน้ำปิงตอนบนบ้านปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ดังต่อไปนี้

1. โครงการขยายผลโครงการหลวงลุ่มน้ำปิงตอนบนบ้านปางมะโอ อำเภอเชียงดาว

(1) นายอำเภอเชียงดาว	ประธานคณะทำงาน
(2) ผู้แทนศูนย์ปฏิบัติการพัฒนาที่ดินโครงการหลวง	คณะทำงาน
(3) ผู้แทนสำนักงานทรัพยากรน้ำ ภาค 1	คณะทำงาน
(4) ผู้แทนศูนย์ทรัพยากรน้ำบาดาล ภาค 6	คณะทำงาน
(5) ผู้แทนโครงการชลประทานจังหวัดเชียงใหม่	คณะทำงาน
(6) ผู้แทนศูนย์พัฒนาสังคมหน่วยที่ 13 จังหวัดเชียงใหม่	คณะทำงาน
(7) ผู้แทนสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่	คณะทำงาน
(8) ผู้แทนหน่วยพัฒนา น.พ.ค. ที่ 32	คณะทำงาน
(9) เกษตรอำเภอเชียงดาว	คณะทำงาน
(10) ปศุสัตว์อำเภอเชียงดาว	คณะทำงาน
(11) พัฒนาการอำเภอเชียงดาว	คณะทำงาน
(12) สาธารณสุขอำเภอเชียงดาว	คณะทำงาน
(13) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3	คณะทำงาน
(14) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปางมะโอ	คณะทำงาน
(15) หัวหน้าหน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำแม่ตะมาน	คณะทำงาน
(16) หัวหน้าอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชศรีถ่านนา	คณะทำงาน
(17) หัวหน้าอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชผาแดง	คณะทำงาน
(18) ผู้ประสานงานโครงการจัดการลุ่มน้ำแม่ปิงตอนบน	คณะทำงาน

(19)นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ณะ	คณะทำงาน
(20)กำนันตำบลแม่ณะ	คณะทำงาน
(21)ผู้ใหญ่บ้านปางมะโอ	คณะทำงาน
(22)เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	คณะทำงานและ เลขานุการ
(23)ปลัดอำเภอหัวหน้ากลุ่มบริหารงานปกครอง	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ

โดยให้คณะทำงานมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

- 1) จัดทำแผนบูรณาการโครงการและแผนปฏิบัติงานประจำปีของโครงการขยายผลโครงการหลวงแต่ละพื้นที่
- 2) สนับสนุนและติดตามการปฏิบัติงานตามแผนงานและแผนปฏิบัติงานประจำปีที่ได้ กำหนดไว้
- 3) รายงานความก้าวหน้าผลการปฏิบัติงาน ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการแก้ไขให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ โดยผ่านสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
- 4) ดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้องเนื่องกับงานในพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั ง ฆ วันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2550

(นายวิชัย ศรีขวัญ)

ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่